

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права, теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового інституту права
А.М. Куліш
«___» _____ 2020 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з дисципліни **“Археологічна практика”**
Напрямок підготовки: 032 «Історія та археологія»
Освітній рівень – бакалавр
Форма навчання – денна
Вид дисципліни – обов’язкова

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр	Загальний обсяг, годин/кредит	Аудиторна робота, годин				СРС, годин			Форма контролю ісп. (д/зал.)
		Всього	Лк.	Пр.	Лб.	Заг.	ІРС	Інд. завдання вид/обсяг	
1	150/5,0	3 тижні			-				ДСК

Розподіл навчальної роботи за модульними циклами

І модульний цикл (8 тижнів)					ІІ модульний цикл (8 тижнів)				
Всього	Ауд.	Лк.	Пр.	ІРС	Всього	Ауд.	Лк.	Пр.	ІРС
кред.	год/тиж.	год/тиж.	год/тиж.	год.	кред.	год/тиж.	год/тиж.	год/тиж.	год.
2,5					2,5				

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми.

Укладач:

В. А. Нестеренко

Розглянута на засіданні кафедри історії, протокол №1 від 29 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

С. І. Дегтярьов

Суми 2020

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

2.1. Мета і завдання викладання дисципліни.

Метою археологічної практики є закріплення теоретичних знань з курсу навчальної дисципліни «Археологія», а також вироблення навичок ідентифікації археологічних пам'яток та практичного застосування знань щодо методики їх досліджень та камеральної обробки отриманих матеріалів. Археологічна практика має також психологічно-виховну мету – формування навичок організації життєдіяльності колективу у польових умовах.

Завдання польової археологічної практики:

- ознайомлення студентів з процесом проведення археологічної розвідки з метою виявлення археологічних пам'яток;
- ідентифікація археологічної пам'ятки і визначення методики її дослідження в залежності від типу (городище, поселення, поховальні пам'ятки – ґрунтові та курганні тощо);
- взяти участь у всіх етапах дослідження об'єктів;
- ознайомитись зі складанням планів розкопу, стратиграфії, веденням польової документації, систематизації та обробки археологічного матеріалу;
- взяти участь у заходах експериментальної археології.
- отримання практичних знань про організацію відносин всередині відносно ізолюваного від зовнішнього середовища колективу;
- навчає взаємодопомозі та підтримці товаришів у складних ситуаціях.

Студенти повинні *знати*: що таке культурний шар і специфіку його залягання в залежності від різних історично-природничих факторів, а також вивчити різні аспекти дослідження культурних шарів та археологічних об'єктів, а саме : методику різних стадій розкопок, фіксація і документація об'єктів і пам'яток, складання інвентарного польового опису, виготовлення креслень і малюнків, методи консервації пам'яток.

Студенти повинні *вміти*: провести археологічну розвідку або пошук; провести збір і опрацювання підйомного матеріалу; підготувати розбивку шурфу або розкопу; навчитися самостійно складати плани розкопів та його окремих квадратів або ж секторів, вести польову документацію, перш за все щоденник; систематизувати та обробляти археологічний матеріал, проводити його консервацію. Під час проходження археологічної практики студенти повинні ознайомитися із змістом програми практики і виконати основні її положення.

Програмні результати навчання: Володіти сучасними теоретичними та практичними основами археології, архівознавства, музеєзнавства.

3. ПРОГРАМА

Заліковий кредит 1 (модульний цикл ІІІ)

Обсяг навчальної роботи 5 кред.

№ теми	Найменування теми, запитань	Годин	Посилання на літературу
1	Тема 1. Археологічні розвідки. Визначення ознак археологічних пам'яток. Студенти знайомляться з основними видами археологічних розвідок, зокрема візуальною та інструментальною. Визначають основні ознаки	20	

	археологічних пам'яток, характерних для місцевості де проходить практика. Термін виконання – протягом практики.		
2	Тема 2. Розбивка розкопу. Під керівництвом досвідчених науковців відбувається визначення площі майбутнього розкопу, визначення нульового реперу (точки відліку), орієнтування розкопу за сторонами світу, поділ площі розкопу на квадрати, побудова яких перевіряється методом єгипетського трикутника. Термін виконання – протягом практики.	10	
3	Тема 3. Археологічні розкопки. Участь студентів у процесі розкриття пам'ятки, спостереження за ґрунтом, його структурою та кольором з метою виявлення археологічних об'єктів. Формування бровок, зачистка їх для графічного відтворення стратиграфії, участь у вимірах для польових креслень, виявлення індивідуальних (з нанесенням на загальний план розкопу) та масових знахідок, зокрема шляхом просіювання ґрунту, біологічних решток методом флотації. Термін виконання – протягом практики.	30	
4	Тема 4. Розчистка об'єктів. Визначення кордонів об'єкту, переріз об'єкту, вибирання ґрунту для повного вивільнення давньої поверхні, в похованнях розчистка кістяка або решток кремації, креслення плану і перерізів, фіксація знахідок. Термін виконання – протягом практики.	20	
5	Тема 5. Графічна і фотофіксація процесу польових археологічних досліджень. Участь у кресленні планів, стратиграфії бровок, перерізів, замальовці знахідок. Підготовка об'єктів до фотографування. Термін виконання – протягом практики.	20	
6	Тема 6. Індивідуальні та масові археологічні знахідки, їх очистка та консервація. Освоєння правил очистки археологічних знахідок із різних матеріалів (камінь, кераміка, дерево, метал). Термін виконання – протягом практики.	20	
7	Тема 7. Шифрування археологічних знахідок. Складання польового опису знахідок. Нанесення на археологічні знахідки скорочених відомостей про місце знахідки і приналежність вказаній пам'ятці - шифрування. Участь у складанні польового опису знахідок, розподіл їх на групи для внесення інформації в реєстр. Термін виконання – протягом практики.	20	
8	Тема 8. Експериментальна археологія. Знайомство з основами експериментальної археології, участь у трасологічних дослідженнях стародавніх технологій і ремесел, тестування виробів за давніми зразками (гончарство, вироблення моноксилів,	10	

	ковальська справа). Термін виконання – протягом практики.		
	Всього	150	

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні годин	Лабораторні, годин	Самостійне опрацювання матеріалу	Індивід. завдання годин
Заліковий кредит 1 (модульний цикл III) – 5 кредитів						
Археологічні розвідки. Ознаки наявності археологічних пам'яток	20					
Розбивка розкопу	10					
Археологічні розкопки	30					
Розчистка об'єктів	20					
Графічна і фотофіксація процесу польових археологічних досліджень	20					
Індивідуальні та масові археологічні знахідки, їх очистка та консервація	20					
Шифрування археологічних знахідок. Складання польового опису знахідок	20					
Експериментальна археологія.	10					
Всього із залікового кредиту	150					
Всього з навчальної дисципліни	150					

5. Вимоги до звітної документації

Форми звітності:

1. Щоденник проходження практики.
2. Креслення.
3. Звіт.

1. В щоденник робляться записи кожен день, відображають всі завдання, які отримав студент, основний зміст бесід, які проводять керівники практики та працівники археологічної експедиції, робляться замальовки в довільній формі.

2. Креслення перерізів, стратиграфії або об'єктів виконуються на міліметровому папері з дотриманням масштабу.

Звіт складається в кінці практики і відображає всі етапи археологічних досліджень, в яких приймав участь практикант, опис археологічних пам'яток і об'єктів, в дослідженні яких приймав участь, висновки.

6. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Термін виконання	Кількість балів
Виконання завдань практики	Протягом практики	50
Виконання індивідуальних завдань	-//-	20
Оформлення звітної документації	-//-	20
Захист практики	В кінці практики	10
Всього		100

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

№ п/п	Найменування	Вид матеріалів	Наявність у НБ СумДУ
-------	--------------	----------------	----------------------

Основна література

1	Авдусин Д.А. Полевая археология СССР. М., 1980. 325 с.	Підручник	
2	Мартынов А. И., Шер Я. А. Методы археологического исследования: Учеб. пособие для студентов вузов. М.: Высш. шк., 1989. 223 с. / https://arheologija.ru/martynov-sher-metodyi-arheologicheskogo-issledovaniya/	Підручник	
3	Археология и методы исторических реконструкций. К.: Наук. думка, 2005. 156 с.	Підручник	

Допоміжна література

4	Блаватский В.Д. Методика полевых археологических исследований. М., 1998. 259 с.	Підручник	
5	Городцов В.А. Типологический метод в археологии. М., 1998. 426 с.	Монографія	
6	Калістов Д.П. Північне Причорномор'я в античну епоху. М., 2002. 312 с.	Монографія	
7	Каменецкий Н.С., Маршак Б.Н., Шер Я.А. Археологические источники. М., 2001. 216 с.	Монографія	
8	Каменецкий Н.С., Маршак Б.Н., Шер Я.А. Методика полевых исследований. М., 1998. 169 с.	Підручник	
9	Ковпаненко Г.Т. Курганы раннескифского времени в бассейне р. Рось. К.: Наук. думка, 1998. 157 с.	Монографія	
10	Корнієнко П.Л. Креслярська та фотографічна фіксація археологічних об'єктів // Археологія, 1993. №1. С. 130-139.	Стаття	
11	Пуголов Ю., Котенко В., Єфанова С. Обробка кераміки в польових і камеральних умовах (методичні рекомендації). Опішне: Українське Народознавство, 2017. 40 с.	Методичний посібник	
12	Чмихов Н.А., Шилов Ю.А., Корниенко П.Л. Методические рекомендации по исследованию курганных памятников: для студентов исторического факультета. К.: КГУ, 1997. 80 с.	Методичні реком.	
13	Шовкопляс І.Г. Основи археології. К., 1964. 268 с.	Підручник	